

سرشناسه	:	توری، محمد، ۱۳۴۰ شهریور -
عنوان و نام پدیدآور	:	فرهیخته و فعال مدنی خانم اقدس کاظمی: زندگی‌نامه و کارنامه‌ی ویژه فعالیت‌های معلولیتی / به اهتمام محمد توری
مشخصات نشر	:	قم: توانمندان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۳۵۸ ص: مصور.
سایک	:	۲۵۰۰۰ ریال : ۷-۵-۹۹۸۰۸-۹۷۸-۶۰۰-۹۹۸۰۸-۹۷۸-۶۰۰
وضعیت فهرست نویسی	:	قیفا
یادداشت	:	واژه نامه.
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	کاظمی، اقدس، ۱۳۱۸ -
موضوع	:	Kazemi, Aqdas
موضوع	:	معلمان -- ایران -- قم -- سرگذشتنامه
موضوع	:	Teachers writings -- Iran -- Qom -- Biography
شناسه افزوده	:	دفتر فرهنگ معلولین
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۷ ن ۹۲۶ / ۷۲۴۲۶ HV
رده بندی دیویی	:	۳۰۵/۹۳۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۱۳۸۵۳۳

دفتر فرهنگ معلولین
دارالافتاء للمعوقین
Handicap Cultural Center

انجمن توانمندان
Towanendan Club

فرهیخته و فعال مدنی خانم اقدس کاظمی

زندگی‌نامه و کارنامه‌ی ویژه فعالیت‌های معلولیتی

به‌اهتمام: محمد توری

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۸۰۸-۵-۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه قیمت: ۲۵۰/۰۰۰ ریال

ناشر: توانمندان

قم، بلوار محمدامین، خیابان گلستان، کوچه ۱۱، پلاک ۴، دفتر فرهنگ معلولین

تلفن: ۰۲۵-۳۲۹۱۳۴۵۲ فکس: ۰۲۵-۳۲۹۱۳۵۵۲ همراه: ۰۹۱۲۵۵۲۰۷۶۵

www.HandicapCenter.com , www.DataDisability.com , info@handicapcenter.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آغاز

که آثار غم را ز خاطر ببرد
که در راه نیکی بُود ره گشا
که جان جهان است در دست او
که داده به ما نعمت زندگی
چه نعمت که بهر بشر آفرید
سخن را ز تصویر آغاز کرد
رهانید من را ز راه عدم
به یادش همه دم سخن سر کنم
همیشه توکل نمایم بر او
به هر سختی، بایاد او ساختم
به شوق زُخش من قلم می‌زنم
از این روی، خوش روزگارم بود
به خلوت‌نگر، تکیه‌گاه من است
که در زندگی شد حسابم درست
همی بسوزد خود را عزت‌توفیق من
چو یزدان کند کار دشوارها
چو تنها غم را خدا ما خورد
نگهدار رسیده به بندگی
بزن با امیددی در خانه
که تا عرش اعلا تو را می‌برد
که لطفش نه کم دارد و کاستی

«به نام خداوند جان خرد»
خداوند خدایی و لطف و صفا
خدایی که عالم بُود هست او
خداوند مبدء و درخشندگی
قلم را چو بر لوح ظہرت کشید
ره علم را به قلم باز کرد
خدایی که بر دست نهاد این قلم
که تا خود قلم در ره حق زنم
به هر مشکلی که شدم رو به رو
از این روی دل در رهش بسازم
کنون هر کجا هست او همدم
خدا باوری، رمز کارم بُود
خداوند تنها پناه من است
بر او تکیه کردم ز روز نخست
که در زندگی ایزد ذو‌المنن
اگر مشکلی هست در کارها
به سوی خدا رو کن ای بی‌خرد
همی با خدا باش در زندگی
به اخلاص رو، بر در این سرا
بین تا کجاها تو را می‌برد
کمی صبر پیشه کن و راستی

۱- بدای بزرگ

ای هستی بخش توانا

ام معبود

یا نام تو غاز می کنم و دفتر خاطرات زندگی ام

را به یاد تو می کشایم، زیرا که هر چه دارم از تو می باشد

تویی که در تنهایی من، تنها پناه به منی،

و در سختی ها راه تو می بینم.

تو بودی که از لغزش ها منم دادی

و در تمام لحظه ها کنارم بودی.

یاد تو آرامش دلم بود و داروی دردم.

فهرست

۸		طبیعه
۹		مقدمه
۱۱		فصل اول: زندگی نام خودنوشت
۱۳		بیوگرافی از جانب
۲۳		زندگی به خودنوشت
۲۹		سالخورده‌گی
۳۰		سرگذشت در یک قطعه شعر
۳۴		زندگانی مختصر از تولد ۱۳۷۱
۳۴		تولد و دوره خردسالی
۳۴		تحصیل و تدریس
۳۵		ازدواج و خانواده
۳۶		مدرسه عالی قضایی و اداری
۳۷		فعالیت اجتماعی
۳۸		شعر و شاعری
۳۸		مهاجرت به تهران
۳۹		سالشمار زندگی من
۱۱۷		وشتنه زادگاه من
۱۲۳		فصل دوم: دیدگاه
۱۲۵		کودکان بی سرپرست
۱۲۹		اعتیاد جوانان
۱۳۵		آسیب شناسی معلولیت‌های اجتماعی
۱۴۲		سالمندی به عنوان معلولیت اجتماعی
۱۴۹		طنز و نقد دریچه‌ای به سوی آسیب‌ها
۱۵۱		جانبازان
۱۵۱		تقدیر از مددکاران
۱۵۹		نقش معلمان در اصلاح جامعه
۱۶۰		جوانان
۱۶۱		نقش و جایگاه زنان
۱۶۸		تربیت فرزندان

۱۸۷	فصل سوم: معرفی آثار
۱۸۹	مآخذشناسی
۱۸۹	الف: کتب تحلیلی
۱۹۵	ب: کتاب کودک
۱۹۶	ج: آثار مندرج در کتب و نشریات
۱۹۸	د: دست‌نوشته‌ها و جزوات
۱۹۹	فصل چهارم: اشعار
۲۰۱	منتخب اشعار معلولیتی
۲۰۱	اسباب جهانی معلولان
۲۰۳	تقدیر استادکاران
۲۰۵	چشم‌بند عیدانه
۲۰۷	گرامت و انصاف
۲۱۱	آبشار طغیان
۲۱۲	امدادگاه روان مجنون
۲۱۴	کمک به مجرمان
۲۱۵	سلامی بر یاران ستودنی
۲۲۰	فراموشی بیماران استرسی
۲۲۲	جانناز
۲۲۳	خانه عفاف
۲۲۵	گزیده اشعار
۲۲۵	به یاد دوست شاعر و گرامی شادروان احمد شجی
۲۲۸	به یاد شادروان پوستچی شاگرد زنده یاد دکتر خانلری
۲۳۰	دریاره صولتی دهکری
۲۳۱	تقدیم به خیر بزرگ جناب آقای محمدرضا محمدی تامه
۲۳۱	اندیشه لازم است ز مردان نامدار
۲۳۲	راز و نیاز
۲۳۴	راست قامت
۲۳۴	بادشمنان خویش مدارا نکرده‌ام
۲۳۵	سبک شعر و آثار شعری خانم کاظمی
۲۴۰	فصل پنجم: مقالات
۲۴۳	بزهکاری کودکان خردسال و جوانان
۲۴۷	قابل توجه پدران، مادران و مربیان
۲۵۱	لاینچل نبودن مشکل جوانان
۲۵۳	فصل ششم: آراء دریاره خانم کاظمی
۲۵۵	اولین زنان
۲۵۸	شاعره معاصر اقدس کاظمی
۲۵۹	بیان واقعیت
۲۶۰	الکاتبة و الشاعرة اقدس الکاظمی

۲۶۳	 سخن سرای نامدار
۲۶۳	 همت والا
۲۶۴	 یانوی شاعر سخندان
۲۶۵	 عاشق ایران
۲۶۵	 شاعره توانای معاصر
۲۶۶	 تقدیم به خواهر عزیز و نازنینم
۲۶۷	 مثنوی
۲۶۸	 الهداء
۲۶۹	 هدیه به خانم مرگان
۲۷۰	 بازتاب دادی از شخصیت‌های نخبه و مشاهیر شهر قم
۲۷۱	 فصل هفتم: فعالیت‌های مدنی
۲۷۳	 مشارکت در همایش‌ها و سمینارها
۲۷۳	 همایش تعلیم و تربیت در فرآیند حرکت
۲۷۹	 همایش مندی زنان
۲۸۵	 اسناد و تصاویر
۲۸۷	 اسناد
۳۱۴	 تقدیرنامه‌ها
۳۵۱	 تصاویر

طلیعه

چون نه چرا راه ما الله است آغاز سخن همیشه بسم الله است
خداوند بزرگ! سپاس می گویم که از ازل آب و گل مرا با عشق به مردم و خدمت به محرومین
پیوند داد و به معلمه ایثار را به من آموخت که در سن ۱۶ سالگی کسوت معلمی بر تن نموده،
در خدمت نوباوگان ایران زمین باشم و نیز سال های عمرم را به خادمی آنان و جامعه محرومین
کشورم بگذرانم.

موهبت دیگر خداوندی، علمی است که چون ذوالفقار که در کفم قرار دارد که بتوانم از حقوق
خویش و مردم مظلوم و محروم جامعه در هر زمان دفاع کنم و نیز مونس تنهایی ام در دوران پیری
باشد. امروز که هفتاد و هفت سال از عمرم می گذرد، جسم ناتوان تکیه بر این قلم زده ام و هنوزم
که هنوز است خدمت به محرومین را بر یاد نبرده و به دعای آنان زنده ام.

اخیراً عنايات الهی شامل حالم گردید که به استقامت و استواری در استان، افتخار آشنایی با دفتر فرهنگ
معلولین قم را پیدا کردم. وقتی با ریاست محترم مؤسسه، جناب آقای محمد نوری مواجه گردیدم و
از آثار برجسته و کارهای انجام شده مؤسسه سخن نمودم در نهایت بهت و نابوری از اینکه در
گوشه ای از شهر من این همه برای معلولین کشور کار شده آنچنان تحت تأثیر قرار گرفتم که بی وقفه
اعلام همکاری با مؤسسه را نمودم به ویژه وقتی که با چند تن از خاندانها و آقایان نابینا و معلول،
جلساتی برگزار شد و به توانایی های آنان پی بردم این عشق و علاقه در همکاری فزونی یافت. لذا
بدین وسیله مجدداً اعلام می دارم از این پس، قلم و قدم با همه و مردم در تمام لحظات شبانه روز
جهت خدمت صادقانه به جامعه معلولین ایران مثل گذشته رایگان خواهد بود که این خدمتگزاری
درجه افتخاری است که همواره بر سینه ام حک خواهد گردید.

با احترام خاص: اقدس کاظمی (مرزگان)

۱۵ مرداد ۱۳۹۶ قم

مقدمه

خانم اقدس کاظمی قلمی متخلص به مژگان شاعر، نویسنده، سخنور، حقوقدان و بالاخره صاحب دیدگاه و آثار فراوان در مباحث مختلف از جمله درباره کودکان آسیب دیده، آسیب‌های اجتماعی، جوانان معتاد و آسیب‌مند، زنان دارای معضلات اجتماعی، خانواده‌های آسیب دیده و خلاصه آسیب‌ها و معلولیت‌های اجتماعی است.

تنها خانمی است که در حوزه‌های معلولیت اجتماعی هم پژوهش و تألیف دارد و هم دارای اقدامات و فعالیت‌های عملی و مدنی است. کتاب‌هایی مثل آسیب‌های اجتماعی در دو جلد، نیش و نوش جوانی؛ تربیت فرزندان؛ جهان نگران نسل جوان و سالمندی و بازنشستگی از جمله برخی از آثار است.

به دلیل همین ویژگی او، دفتر فرهنگ معلولین از سال ۱۳۹۳ در فکر بود، از نظریات، دانش و تجارب ایشان بهره‌مند گردد؛ به ویژه اینکه خانم کاظمی با مؤسسات و نهادهای مردمی و فعال در عرصه معلولیت مثل عداطمیه همکاری فراوان داشت و عملاً به تجارب عینی و ملموس دست یافته بود تا اینکه در بیان تألیف کتابی درباره آقای علی رفیعی شعری از خانم کاظمی دریافت شد و این شعر آغازگر همکاری‌های بعدی شد. پس از کتاب آقای رفیعی، در پروژه مرحوم احمد پوستچی فعالانه همکاری داشت. به طوری که اگر همت و تلاش و پیگیری‌های ایشان نبود این پروژه متوقف می‌گردید.

مشخصه بارز خانم کاظمی این است که بسیاری از تجربه‌های مدنی را عملاً و یک‌تنه وارد شده و تجربه اندوخته است. تصور کنیم در مسابقات و اولین زنی بوده که در ورزش حرفه‌ای، در فعالیت‌های مدنی مثل رسیدگی به بانوان بی‌ساخت، در فعالیت‌های سیاسی مثل انتخابات، در محافل ادبی و فرهنگی مثل شعرخوانی و انجمن اشک قلم شرکت و مشارکت داشته و اکنون انبانی از دستاورد و تجربه به همراه دارد. به همین دلیل برای فرهنگ‌سازی در جامعه معلولین، به خوبی می‌تواند مساعدت نماید.

خانم کاظمی بنیانگذار چند مدرسه مثل دبیرستان آرمیدخت و اولین دبیرستان دخترانه شبانه‌روزی در قم بوده و مدیریت و ریاست چند واحد آموزشی را بر عهده داشته است. توجه به اینکه هنوز در استان قم برای معلولین واحد آموزشی شبانه‌روزی تأسیس نشده و نیز برای معلولین مثل نابینایان دوره متوسطه و در گذشته راهنمایی و متوسطه تأسیس نشده و فقط دوره ابتدایی دارند، چنین شخصیتی با این همه تجارب آموزشی، برای این‌گونه کارهای معلولان ضروری است. امید است زودتر صحت و عافیت یافته و بتوانیم بیش از گذشته از وجود با صلاحیتش بهره‌مند گردیم.

خانم کاظمی در ۱۳۱۸ در قم چشم به جهان گشود و اکنون ۷۸ بهار از عمرش می‌گذرد. ایشان در ۱۳۳۴ وارد آموزش و پرورش شد و شغل شریف معلمی را برگزید، یعنی ۶۲ سال قبل جزء اولین خانم‌هایی بوده که در دبیرستان‌های دخترانه قم ورود داشته است.

شهر قم و استان قم و نیز کشور ایران و مذهب تشیع مفتخر است که چنین بانوان فعال و مؤثر را در محیط خود و تحت تعالیم خود پرورش داده است. چنین دُر گران بها اگر در کشورهای دیگر بود تا کنون چند مکان عمومی، پارک، خیابان، مدرسه، دبیرستان و غیره را به نامش مزین نمودند. هنوز هم دیر نشده و به استناداری و اداره آموزش و پرورش استان قم پیشنهاد می شود، چند جا از اماکن عمومی را به نام خانم اقدس کاظمی نام گذاری نمایند.

بسیار بهزیستی و آموزش و پرورش استثنایی لازم است جاهایی را به نام ایشان بنامند چون در عرصه های مختلف معلولیت به ویژه معلولیت های اجتماعی هم فعالیت فرهنگی و فکری داشته و صاحب نظر و صاحب نگاه است و هم عملاً تلاش نموده است برای نمونه به کمیته ای برای رسیدگی به دانش آموزان بی بضاعت تشکیل داده بود یا برای ازدواج آنها، تشکیلاتی راه انداخته بود و در سال های اخیر با سالمندان تشکلی ایجاد کرده است.

...

مهم تر از همه اینها غلبت و فراوانی از چنین سرمایه هایی در مسیر تعلیم و تربیت است. دانم از انحرافات جوانان گذشته می شود چیزی آیا فکر شده چگونه جوانان در مسیر درست و تعلیم و تربیت صحیح قرار می گیرند؟

اگر آموزش و پرورش قم از خانم کاظمی دعوت کند و هر هفته در یک دبیرستان برنامه ای بگذارد تا برای دختران تجارب خود را بر سر آنها مشکلات - بود را خانم کاظمی در میان بگذارند و خانم کاظمی از کتاب های خود به آنها هدیه دهد. نتیجه آنکه "رسم سازی شکل بگیرد یک شخصیت مثل خانم کاظمی را در ذهن و روان جوانان به عنوان الگو رسته خواهد شد، چنین اقداماتی بسیار مؤثر است و موجب جلوگیری از انحرافات آنان می گردد. اما از هیچ دبیر و فرهیخته قدیمی تا کنون دعوت نشده و آموزش و پرورش فقط با وارد کردن محفوظاتی در ذهن دانش آموزان و امتحانات فرمالیته آنها را تربیت کند.

...

دفتر فرهنگ معلولین با کمک برخی از شخصیت های فرهیخته - مدبر آمریکایی یک جلد کتاب جامع درباره خانم کاظمی تدوین کند و حداقل خدماتش را برای معلولان گزارش دهد. به این امید که نسل های آینده شناخت مناسبی از او داشته باشند.

از همه عزیزان تمنا می کنیم هرگونه اطلاعات، نوشته و اسنادی درباره ایشان دارند ما را خبری کنید، یا اگر می توانند مقاله درباره ایشان و در تحلیل و بررسی افکار و آثار ایشان بنویسند یا شعری درباره ایشان بسرایند، مساعدت فرمایند.

در پایان لازم است از همکاری های خود خانم کاظمی و دیگر عزیزانی که ما را یاری نمودند تا این کتاب به سرانجام رسد، تشکر نماییم؛ به ویژه از جناب حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی نماینده آیت الله العظمی سیستانی مدظله که با راهنمایی های راهگشا همواره یاری رسان و مددکار این مجموعه بوده اند تشکر می نماییم.

محمد نوری

فروردین ماه ۱۳۹۷